

розуміти себе та своїх учнів, та ефективно справлятися з професійними викликами.

ЛІТЕРАТУРА

1. Клименко, Н. Життєві позиції жінок та їх зв'язок з типами грошових переконань й грошовими установками. Організаційна психологія. економічна психологія, 33(3-4), 2024, С.111-123. URL: <https://doi.org/10.31108/2.2024.3.33.10>
2. Резван, О. Проблема рефлексивності у формуванні особистої життєвої позиції. Педагогіка і психологія, 40 (3), 2011, С.30-36.
3. Тавровецька, Н. І. Життєва позиція особистості в транзактному аналізі. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія Психологічні науки. 6, Т. 1, 2017, С.111-117.
4. Berne, E. Classification of Position. Transactional Analysis Bulletin 1:23, July 1962 and Principles of Group Treatment. Loc. cit., pp.269-277
5. Ernst, F . The OK Corral: The grid for get-on-with. Transactional Analysis Journal, 1 (4), 33-42. URL: <https://doi.org/10.1177/036215377100100409>
6. Harris, T.A. I'm OK – You're OK. Harper & Row, 1967, 288 p.
7. Hay, J. Transactional analysis for trainers. McGraw-Hill Co Ltd.' Transactional Analysis. Lifespace Publishing, 1992, 219 p.
8. White T. Life Positions / Tony White // Transactional Analysis Journal. 1994. Volume 24, № 4. P. 269-276. URL: <http://tony-white.com>.
9. Ракітіна В. Застосування транзакційного аналізу в системі освіти з метою створення психологічного комфорту в навчальному закладі [Методичний посібник]. Золотоноша, 2014. 182 с.

Галина ДУРДАС

*Кандидат історичних наук, старший викладач,
Західноукраїнський національний університет,
Тернопіль, Україна
h.durdas@wunu.edu.ua*

ФОРМУВАННЯ ПАТРІОТИЗМУ ТА СОЦІАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ НА ЗАНЯТТЯХ З ІСТОРІЇ

*Ніхто нам не збудує держави, коли ми її самі не збудуємо,
І ніхто з нас не зробить нації, коли ми самі нацією не схочемо бути*

В'ячеслав Липинський

У сучасних реаліях розвитку українського суспільства формування патріотичного виховання молоді набуває особливого значення, адже це запорука зростання національної свідомості та цілісності нації. В умовах збройної агресії РФ проти України, інформаційного тиску та глобалізаційних

викликів виховання національно свідомого й активного громадянина стає не тільки освітнім, а й стратегічним завданням держави.

Важлива роль у даному напрямку належить фаховій передвищій освіті, тому що в цьому освітньому середовищі формується світогляд майбутніх фахівців, які згодом стануть частиною різних сфер життя суспільства. Заняття з історії України є ефективним інструментом формування національних та загальнолюдських цінностей, оскільки сприяють усвідомленню національної ідентичності, поваги до історичного минулого, героїзму українського народу та розуміння власної відповідальності за майбутнє держави.

У «Концепції національно-патріотичного виховання у системі освіти» зазначається, що «серед виховних напрямів сьогодні найбільш актуальними є громадсько-патріотичне, духовно-моральне, військово-патріотичне, екологічне виховання, як важливі складові національно-патріотичного виховання молоді, як основоположні, що відповідають нагальним вимогам та викликам сьогодення, а також закладають підвалини для формування свідомості нинішніх та прийдешніх поколінь» [2]. Зауважимо, що патріотичне виховання, формування національної свідомості та соціальної відповідальності студентської молоді на заняттях історії є необхідним кроком, що визначає майбутнє України.

Формування патріотизму у процесі вивчення історії відбувається шляхом ознайомлення із життям, діяльністю та боротьбою за державність видатних українських діячів, які уособлюють національну гідність та прагнення народу до створення власної незалежної держави. Осмисливши історичну спадщину українського народу, молодь здобуває цінний досвід, що дозволяє провести паралелі між минулим та сучасним, формуючи чітку громадянську позицію та світоглядні переконання.

На заняттях з історії формується об'єктивна оцінка боротьби за свободу та державність, яку здійснювали українці впродовж XX століття й до сучасності. Студенти отримують завдання підготувати інформацію про видатних персоналій, які відстоювали самостійність України. Закріплення матеріалу відбувається шляхом бесід, дискусій, цікавих запитань та обміну думками. Зацікавленість подіями боротьби за українську державність, усвідомлення цінності й величі історичної спадщини українського народу, шанобливе ставлення до Героїв минулого та сьогодення свідчить про виховання у молоді громадянської свідомості, шани та честі у гармонійному поєднанні із низкою національних та загальнолюдських цінностей.

Соціальна відповідальність визначає поведінку особистості, яка базується на власному виборі, моральних нормах і цінностях суспільства, досягненні поставлених цілей та способів їх реалізації, а також є складовою

соціокультурної діяльності майбутніх фахівців. У студентів розвивається позитивне ставлення до відповідальної поведінки у суспільстві, а також до таких понять як «гідність», «конституційний обов'язок», «совість» тощо [3, с. 229]. Інтеграція здобувачів освіти у систему культурних цінностей, історію та традиції народу, забезпечує успішну соціалізацію особистості, яка здатна брати відповідальність за добробут суспільства.

Вивчення історії допомагає студентам зрозуміти як низка факторів впливають на розвиток суспільства. Осмислення минулого допомагає виявити помилки та зробити висновки для прийняття відповідних рішень у майбутньому. Використання низки методів навчання історії (дебатів, дискусій, вікторин, квестів, скрайбінгу, проблемного навчання тощо), дозволяють інсценізувати різні соціальні та політичні ситуації та зрозуміти важливість відповідальності за власні вчинки.

Важливою складовою патріотичного виховання є становлення готовності молоді до виконання громадянського та конституційного обов'язку щодо захисту національних інтересів і суверенітету держави. Викладачі історії повинні подавати історичні події об'єктивно, аби сприяти формуванню у студентів власної думки та усвідомленого сприйняття минулого. Осмислення та розуміння фактів, формування власних висновків сприяють виникненню у студентів об'єктивного ставлення до тих чи інших подій, що проявляється у повазі, співпереживанні, гордості за свою країну – почуттях, які є важливими ознаками патріотизму [4].

Одними із ключових завдань викладача у процесі викладання історії України є усвідомлення та дотримання структурованої роботи, яка впливатиме на формування у студентів патріотичних почуттів та соціальної відповідальності. Діяльність у даному напрямі забезпечить:

- розвиток національної самосвідомості студентів;
- формування активної самостійної особистості та свідомого громадянина України;
- постійну систематизацію та інтеграцію здобутих знань, а також встановлення їхнього взаємозв'язку із національною ідеєю українського суспільства;
- становлення системи світоглядних переконань студентів, яка мотивує до активної участі в ключових подіях життя свого народу;
- залучення студентської молоді до науково-дослідницької роботи з питань історії, культури, духовності українського народу тощо [1, с. 14].

Таким чином, важливим напрямком сучасної історичної освіти є формування соціально відповідальної особистості, громадянина та патріота своєї країни. Заняття з історії України надають можливість втілити принципи

національно-патріотичного виховання через вивчення та аналіз історичного минулого українського народу. Саме через усвідомлення історичних подій формується відчуття національної ідентичності та активної громадянської позиції. Виховання патріотизму відбувається шляхом ознайомлення із видатними діячами історії, їх боротьбою за незалежність України, шанобливим ставленням до національних традицій та культури. Соціальна відповідальність студентської молоді формується в контексті аналізу суспільних та історичних процесів, що сприяють розвитку соціальної взаємодії та відповідальності за вплив своєї діяльності на суспільство.

ЛІТЕРАТУРА

1. Боровик А., Дубініна О. Педагогічні умови формування патріотичної свідомості здобувачів базової середньої освіти у процесі вивчення суспільствознавчих дисциплін. *Вісник післядипломної освіти*. Випуск 22 (51). Серія «Педагогічні науки». С. 10–27.
2. Концепція національно-патріотичного виховання у системі освіти. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0527729-22#Text>.
3. Ляска О., Голіней В. Формування соціальної відповідальності здобувачів вищої освіти: стратегії, механізми, умови. URL: <http://188.190.43.194:7980/jspui/bitstream/123456789/11347/1/TK-23-227-235.pdf>
4. Снагощенко В.В., Головач О.Я. Національно-патріотичне виховання учнів на уроках історії України в загальноосвітній школі. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/994d0b6a-0685-418b-83dd-d535d2b2066e/content>

Назар ГРИЩУК

*Здобувач третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти,
Тернопільський національний педагогічний університет
імені Володимира Гнатюка,
Тернопіль, Україна
rochaiv11@gmail.com*

ЦІННІСНІ ОРІЄНТИРИ В ОСВІТНЬОМУ СЕРЕДОВИЩІ: ВПЛИВ УЧИТЕЛЯ ЯК МОРАЛЬНОГО АВТОРИТЕТА

Постановка проблеми. У сучасному суспільстві, яке зазнає стрімких змін під впливом технологічного прогресу, інформаційного перенасичення, глобалізації та знеособлення соціальних зв'язків, формування ціннісних орієнтирів у молоді набуває особливої актуальності. В умовах зниження ролі традиційних інститутів виховання, зокрема родини та релігійних організацій, саме школа постає як основний простір, де можливе формування світогляду та моральних засад особистості. У цьому процесі ключова роль належить